

Izhaja v Trstu
Vsak petek ob 5. pop.
Rokopisi se ne vračajo. Nefrankovana pisma se ne sprejemajo.
Uredništvo in upravljalstvo
ul. del Lavatolo št. 1, i.
Telefon 18-67.

NARODNI DELAVEC

Posamezne štev. se prodajajo po 6 stot.
Inserati se računajo na milimetre v širini na kolone, in sicer po 8 stot. za vsaki mm. Za več nego 10kratno objavo pa po dogovoru.
Naročnina za celo leto K 4.—; za pol in četrt leta razmerno.

Glasiilo „Narodne delavske organizacije“ in „Zveze jugoslovanskih železničarjev“.

Narodna delavska organizacija

sklicuje

v nedeljo, dne 30. okt.

Javen shod

ki se vrši ob 10. uri dopoldne v dvorani gostilne »pri B. eskvi« na Belvederju št. 8.

DNEVNI RED:

1. Razmere v tržaški prosti luki.
2. Neizpolnjene zahteve delavcev c. kr. javnih skladišč.

Delavci c. kr. javnih skladišč, vsi provizorično in stalno nameščeni uslužbenci, za vaše življenske interese gre! Udeležite se tega shoda v čim najobnejšem številu, da tako pokažete svojo trdno voljo, da se hočete do skrajnosti boriti za svoj in svojih družin obstanek.

Prosta luka! V nedeljo vsa na svoj shod!

V TRSTU, dne 26. oktobra 1910.

Odbor NDO.

K preorganizaciji.

Kakor znano, je NDO meseca avgusta vložila pri notranjem ministrstvu svoja nova pravila v potrditev. Ministrstvo ni potrdilo pravil in tako preprečilo preorganizacijo NDO, ki bi se naslanjala na ta pravila. NDO je nato dne 11. t. m. nanovo vložila pravila v potrditev izpremenjivi grajnane točke v toliko, da se oblast nikakor več ne more spotikati na njih. Z dnem 15. novembra poteče rok za prepoved preorganizacije, in kakor je upati, prepovedi ne bo. Treba je torej, da že sedaj začnemo resno pripravljati vse, kar kar je treba za preorganizacijo, kajti vsak zamujeni trenotek bi mogel biti organizaciji v škodo, in to tembolj, ker je organizacija vsled negotovosti, v kateri se je nahajala že ves čas sem, odkar je občni zbor meseca julija sprejel nova pravila in novi organizacijski statut, že itak — priznajmo kar odkrito — znatno zaostala v svojem razvoju.

V boljše umevanje nadaljne razprave, naj tu v kratkem zarišemo bodoči ustroj organizacije, kakor je zamišljen v § 11 novih glavnih pravil NDO.

Temelj vse organizacije je „p o d r u ž -

nica NDO“. Podružnica se lahko ustanovi, ako se prijavi najmanj 30 članov.

Vse podružnice ene dežele, oziroma posebej določenega okrožja tvorijo „deželno organizacijo NDO“.

Vse deželne organizacije so p dvržene „osrednjemu izvrševalnemu odboru NDO“ v Trstu.

Zadnja najvišja instanca je „letni kongres NDO.“

Temelj organizaciji je torej p o d r u ž - nica.

Dosedanja tržaška centrala je imela sledeče podružnice: Boršt, Dolina, Ricmanje in Pula v Istri, Ajdovščina in Gorica na Goriškem. Nanovo se ustanovi v Istri podružnica na Voloskem, ki bo imela že takoj v začetku jako lepo število članstva. Na Goriškem je vse pripravljeno za ustanovitev samostojne podružnice v Solkanu. Dovoljno število članstva bi bilo tudi v Trnovem, Biljah in Mirnu. Na Kranjskem je pripravljeno vse za podružnice v Ljubljani, Šški, Trziču, Zagorju in Krmelju, in na Štajerskem je upati, da bi v najkrajšem času vstali podružnici v Celju in Gradcu.

Seveda pa je vse to izven Primorske vezano na nova glavna pravila, ki leže pri ministrstvu, kajti po teh novih pravilih se razširi delokrog dosedanje, le na Primorsko omejene tržaške centrale na vse jugoslovanske, v državnem zboru zastopane d žele. Omogočena pa je ustanovitev vseh teh podružnic po določbi glavnih pravil, ki določa za ustanovitev podružnice potrebno število priglasišenih članov na 30.

Podružnica je v svojem notranjem poslovanju samostojna. Sprejema člane, pobira članarino, podporino in ustanovnino ter druga v glavnih pravilih določena redna in izredna organizacijska denarna sredstva. Podružnico vodi odbor, obstoječ iz najmanj 5 članov in ravnateliko namestnikov, ki opravlja enake posle, kakor odbor vsakega drugega društva.

Navzgor je podružnica glede svojega poslovanja vezana na sklepe in odredbe „deželnega izvrševalnega odbora“, izvršujočega organa pristojne „Deželne organizacije“, katero tvorijo vse v deželi ali posebej določenem okrožju se nahajajoče podružnice.

„Deželna organizacija NDO“ se ustanovi po novem organizacijskem statutu v Trstu, kjer prevzame dosedanje centrala posle „Deželne organizacije“. Nadalje se preosnuje podružnica v Puli v „Deželno organizacijo NDO za Istro“, podružnica v Gorici v „Deželno organizacijo NDO za Goriško“, v Ljubljani se osnuje „Deželna organizacija NDO za Kranjsko“, v Celju

emancipacija, to je moderno robstvo, proti kateremu je edina obramba ženska organizacija.

Žena ne zahaja nikdar, ali le v najredkejših slučajih na delo, češ ker nima dela doma, ali zato, ker jo v to naganja jo gmotne razmere, ker mora rodbini ali svojim roditeljem pripomoči do koščka kruha.

Mi s tem nikakor ne zagovarjamo načela, da bodi ženi izročena edino le kuhalnica. — Iz polnega srca privoščimo ženi isto svobodo in isti razvoj, kakor možu. Nikakor ji ne štejeemo v zlo, da se žena s postopnim napredovanjem emancipacije izpopolnjuje na polju vede ali vzgoje, da so učiteljice, profesorice, zdravnice, uradnice, itd., ne moremo ji tudi šteti v zlo, da dela kot delavka, toda moramo pa zahtevati, da ne žrtvuje svojega ženstva kapitalu, da se splošno ne porablja v delu le zato, ker je cenejša moč, kakor moška, da ne tlači delavske mezde ali plačnih razmer drugih. Za tako ženo je treba zahtevati vse dolžnosti vsakega posla, v katerem je žena prevzela delo možu.

Nadalje zahtevamo, da postane deležna npravne vzgoje tudi žena.

Kaj je to drugega, kakor organizirati ženo, kakor naučiti jo, da se bo zavedala ženskega dostojanstva — kakor iztrgati

pa Deželna organizacija NDO za Štajersko“. Ko razvije NDO svoje delovanje tudi na Koroškem in v Dalmaciji, bodete tudi v teh dveh deželah sledili ustanovitvi podružnic „Deželni organizaciji NDO“.

„Deželna organizacija NDO“ nadzoruje podružnice in strokovne organizacije v svojem delokrogu, rešuje vse na celo deželo se nanašajoče zadeve, sprejema doneske podružnic (90% rednih organizacijskih dohodkov, izredne dohodke uporablja podružnica poljubno v smislu pravil, za dohodke podpornih zakladov velajo posebne določbe) in jih nakazuje osrednji blagajni v Trstu po odbitku sebi določenih odstotkov; sklicuje nadalje letne občne zbornice, razne shode za celo deželo in posamezne podružnice ter prireja javna predavanja, veselice itd.

„Deželni izvrševalni odbor“ se voli na občnem zboru „Deželne organizacije“ in obstoji iz predsednika, 10 odbornikov in 2 namestnikov. Vsaka podružnica, pripadajoča v območje „Deželne organizacije“, izvoli na svojem občnem zboru delegata, ki zastopa podružnico v „deželnem izvrševalnem odboru“ in ima vse pravice in dolžnosti člana „Deželnega izvrševalnega odbora“.

Občni zbor „Deželne organizacije“ tvori zbrani člani vseh podružnic, ki pripadajo „Deželni organizaciji“. Vsi člani imajo enako pravico udeleževati se razprave in glasovati.

Volitev „Deželnega izvrševalnega odbora“ se vrši le po listkih, ki se pa morejo do zaključka volilnega čina doposlati tudi po pošti. Tako se je mogoče udeležiti volitve tudi onim članom zunanjih podružnic, ali pa tudi v centrali, ki se ne morejo osebno udeležiti občnega zbora. Razume se, da so veljavne le glasovnice, katere izda v to svrhu „Deželni izvrševalni odbor“ in jih dostavi podružnicam, katerih dolžnost je potem, da oddajo glasovnice svojim rednim članom, jih pravočasno potem zopet zberejo in uradnim društvenim potom dopošljejo občnemu zboru.

„Deželna organizacija NDO“ je v zadevah, nanašajočih se na njeno območje, popolnoma samostojna. Uredi si svoje notranje poslovanje poljubno lastnim pravilnikom, merodajna so zanjo lastna pravila, v kolikor ne zadostujejo glavna pravila.

Poleg drugih rednih prispevkov sprejema „Deželna organizacija“ tudi od vseh podružnic, ki spadajo v njem območje, 90% njihovih rednih organizacijskih prispevkov ter si obdrži v svrhu pokritja svojih režijskih stroškov 10% od vseh rednih prejemkov, torej tudi od onih, ki

ženo iz objeta gnusnega, zobe nanjo brusečega kapitala.

Zahtevamo stem, da bi se žene združevale, ka ti v združnju je množina, v množini je moč, v moči pa zagotovilo, da dosežemo, kar hočemo doseči.

Mi hočemo ženo samostojno, zavedno, svesto si svojega poslanstva kot mati in vzgojiteljica bodočega naroda. — Hočemo, da bi se žena, kolikor največ mogoče, vrnila rodbini iz težkega dnevnega dela, katero pripada možu. Hočemo, da bi ji bila kot slabejšemu spolu poverjena sveta naloga materinstva in vzgoje, hočemo, da bi svojih mladih let ne preživela v znoju in trudu v tujem svetu, temveč da bi dobo svoje mladosti preživela izobražujoč se za svoj poklic kot žena. Hočemo ženo za moža, ne pa za umorno delo, v katerem dela konkurenco možu. Hočemo ženo, ki se bo zavedala svojih pravic, hočemo, da bi jih tudi dosegla.

Kakor se pri bogatih žena ne bavi niti s kuhinjo niti z vzgojo, vidimo tu veliko neenakost žene v ubogi delavski rodbini.

Kakor tovarnar ne stegne roke po delu in vendar pridobiva, se bogate žene popolnoma brez dela valjajo po naslonjačih, dočim naj nosijo namesto njih druge žene dvojno težo ljudskih dolžnosti, naj ne samo

jih vpošljejo podružnice, to pa zato, ker se njen delokrog razteza na celo deželo in je njena dolžnost skrbeti za stalno redno nadzorstvo vsega organizacijskega ustroja v deželi.

Vse „Deželne organizacije NDO“ in sploh vse druge organizacijske tvorbe stoji pod vrhovnim nadzorstvom „osrednjega izvrševalnega odbora“, ki ima svoj sedež v Trstu. „Osrednji izvrševalni odbor“ obstoji iz predsednika, štirih odbornikov in štirih namestnikov. „Osrednji izvrševalni odbor“ se voli na „letnem kongresu NDO“ in ima sledeča opravila: sklicuje letni kongres in določuje zanj mesto, čas in dnevni red; izvršuje sklepe kongresa; vodi društveno blagajno in knjige ter jih koncem leta zaključki, upravlja društveno imovino v smislu društvenih pravil in jo plodonosno nalaga; poroča kongresu o svojem delovanju, posebno o svojem gmotnem poslovanju; nastavlja društvene uradnike; sestavlja društveni opravilnik; upravlja razne podporne fondne in nadzoruje celi organizacijski ustroj.

Naloga „osrednjega izvrševalnega odbora“ je velika in ne lahka, kajti „osrednji izvrševalni odbor“ je tisti društveni organ, ki vodi vse organizacijsko delovanje, razprostrto po vseh jugoslovanskih zemljah, njegova naloga je gledati nato, da se organizacija v vseh teh deželah razvija odgovarjajoče namenu, načrtanemu v glavnih društvenih pravilih, „osrednji izvrševalni odbor“ mora nadzorovati vse to delovanje, mu dajati in uravnavati smer. Njegovi obsežni nalogi so zato tudi primerna sredstva, ki mu jih določajo društvena pravila. Vsi redni članski doneski, kolikor jih po že omenjenih določbah ne pripade v režijske namene podrejenim organizacijskim instancam, podružnicam in deželnim organizacijam, se stekajo v blagajno „osrednjega izvrševalnega odbora“, ki pa ima zato zopet nalogo, da skrbi za vse one potrebe vseh in posameznih organizacijskih tvorb, ki jih te tvorbe ne morejo zmagati s svojimi lastnimi sredstvi. Zlasti je tu treba poudarjati skrb za agitacijsko in izobraževalno delo, katero opravlja „osrednji izvrševalni odbor“ po zato določenih govornikih, predavateljih, po svojem uradniškem osebju, osrednjem strokovnem tajništvu itd.

Kot eno glavnih splošnih agitacijskih sredstev bi veljalo društveno strokovno glasilo, naš „Narodni Delavec“, kateremu bi dajal smer „osrednji izvrševalni odbor“. Skrb „osrednjega izvrševalnega odbora“ bi morala biti, da „Narodni Delavec“ postane res glasilo društva in društvenikov,

vzgajajo naraščaj, temveč naj si še skrb za življenje. — Socialno vprašanje ženske je tako kakor pri možu. Oba izsesava neenasitni kapitalizem. In ženo, ki je brez obrambe, izsesava še tembolj.

Medtem ko so možu odprti številni viri dela, jih za ženo skoraj ni. Žena je prikrajšana tu in je prikrajšana tudi v tem, da ni običaj, da bi se sama poganjala za možem, da bi se mogla omožiti. In upoštevajmo tudi to, da je veliko moških v jako dobrih razmerah, ki se pa ne ženijo, ženiti ne smejo. Stem je žena prikrajšana v svojem poklicu, in s tem ji je odvzeta eksistenca v njenem lastnem poklicu. (Duhovniški stan, vojaški dostojanstveniki itd.) Dandanes se ženstvo, razpršeno na podeželje, ne more upreti, ne more dvigniti svojega glasu, da bi vzkliknilo, da je v njem potlačeno žensko dostojanstvo, da mora trpeti.

Ali v organizaciji v zdužitvi — in žena je v boju vztrajnejša od moža — se da mnogo doseči. V organizaciji pomaga sama sebi, pomaga si k lepši bodočnosti, in če je to žena iz delavskih vrst, pomaga k lepši bodočnosti ne samo sebi, temveč tudi možu, kajti osvobojenje iz robstva se ne da misliti brez žene.

Marsikdo bo rekel dandanes ženi, ki dela, delavki, da odvzema prisluzek moža,

PODLISTEK.

Žena.

Kaj pomeni žena v življenju naroda? Vse! Narod, ki je kulturn, mora priznavati in tudi priznava važnost žene. Žena vzgaja narod, njeno vzgojno poslanstvo oživlja narod, ali pa ga ugonablja, vse tako, kakoršna je žena.

Ženi je poverjena najvažnejša naloga v narodu in rodbini: ona je mati, vzgojiteljica bodočih občanov. Kot taka mora si biti žena svesta svojega poslanstva, mora biti narodno zavedna in n omahljiva.

Dandanes se pač težko zgodi, da bi videli ženo s kuhalnico v roki. Kuhalnico ima dandanes marsikje in marsikaterikrat v rokah mož, a žena dela. Saj vidimo dandanes, kako tatiški kapitalizem z drzno roko otumlja ženo njenemu poklicu, kako jo zasuznjuje, kako z ženo, smatrajoč jo za cenejšo delavno silo, nadomešča moža, delavca.

Kamor pogledamo, povsod vidimo, da trgajo ženo iz njenega tihega rodbinskega in vzgojnega delovanja in jo izigravajo proti možu, da bi mu tako, sama zase seveda popolnoma po nedolžnem, odjemala zaposlenost. To ni tako imenovana ženska

kar bi se doseglo najlepše stem, da podružnice obvezajo članstvo na odjemanje društvenega glasila in obenem z društveno članarino tudi pobirajo naročnino za list. To bi bilo z ozirom na izpremembo mesečnih članskih donoskov v tedenske, kakor določajo nova pravila, prav lahko in bi se gotovo obneslo kar najbolje.

Zelo važen posel bo imel "osrednji izvrševalni odbor" z upravo podpornih zakladov: obrambenega zaklada ter zaklada za slučaj brezposelnosti, potovanja, bolezni in smrti ter nezadolžene stiske.

Delavstvo se more z gotovostjo zanašati na neizčrpnost teh zakladov le tedaj, ako se stekajo vsi doneski za te zaklade v eno, glavno blagajno, kjer sicer majhne svotice, ki jih žrtvuje posamezni delavec, naraščajo v zaklad, katerega ne omaje vsaka sapica, ki zaveje proti delavstvu iz kapitalističnih vrst. Prav ta nujna potreba skupnih, enotnih podpornih zakladov je bila v veliki meri odločilna za tak način organizacijskega ustroja, kakor ga ustanavlja naš novi organizacijski statut, prav to je bil povod za centralizacijo organizacije, kajti kdor ima le količkaj možgan v glavi, mora spoznati, da more uspešno delovati le organizacija, stoječa na trdnem gnotnem temelju. Kje je mogoče, da bi podružnica, broječa par sto članov, mogla vzdržati sama zase kak mezdni boj; niti deželna centrala, broječa par podružnic ga ne vzdrži. Naj zadene podružnico kaka epidemija med članstvom, in njen podporni zaklad je v enem tednu izčrpan. Zato pa po geslu "eden za vse, vsi za enega" člani v podružnico, podružnice v deželno organizacijo, deželne organizacije pa pod skupno centralno vodstvo, ki je potem vir moralne in materialne pomoči za vsakega posameznega člana organizacije pa tudi vse njene tvorbe.

Najvišji upravni organ vsesкупne organizacije je končno "letni kongres NDO".

Delokrog kongresa obsega volitev "osrednjega izvrševalnega odbora" in drugih pomožnih organov centralnega vodstva, odobritev poročil centralnega vodstva, sklepanje o predlogih članov, določanje članskih donoskov, dobivanje podpornih zakladov, sklepanje o upravnih, agitatoričnih, strokovnih in združnih zadevah NDO, izpremembi pravil, organizacijskega statuta in razpustitvi društva. "Letni kongres" se snide po mogočnosti meseca januarja.

Udeležiti se sme kongresa in razprave vsak redno plačujoči član NDO, dočim imajo pravico glasovanja le: po en delegat vsake podružnice vseh dežel, po en delegat vsake strokovne skupine, po en delegat vseh po "Nar. del. org." ustrojnih gospodarskih združenj in sicer vsi ti delegati s tolikimi glasovi, kolikoršno število rednih članov zastopajo. Tako je omogočeno vsemu članstvu NDO, da pridejo njegovi glasovi pri centralni upravi do veljave.

Ker določajo pravila, da se mora sklicanje letnega kongresa in dnevni red objaviti vsaj mesec dni prej, bodo vse podružnice in skupine imele dovolj časa, da zavzamejo svoje stališče napram dnevnemu redu, in bodo svojim delegatom lahko dale primerna navodila. Z inštitucijo delegatov, ki glasujejo s tolikimi glasovi, kolikoršno število rednih članov zastopajo, je tudi popolnoma izključeno kako samovoljno majo-

da zavzema njegovo mesto in tlači mezdo. Kaj odg varja? Kaj naj pa jaz potem! Hočem živeti!

Prav ima. Toda ali se tako bori proti kapitalu, ali proti delavcu? Tega očitati ji ni mogoče, prisiljena je delati, toda vzbudite v njej zavednost, da se ne bo dala lažje izkoristiti, zato ker je — žena!

Ako dosežete to, pa bi tudi kot delavka z nami vred delala proti pritisku kapitala. In kako naj se to doseže? Najprej mora delavec združiti ženstvo, ga organizirati, vlti mu prepričanje za dobro stvar in pa — poslati je na bojišče.

Organizacija ženstva na socialnem polju je velepotrebná. Da je žena spretna za delo, da je sposobna, da nadomešča v delavnici moža, to že dobro vemo; kapital jo je že postavil na to mesto; toda da bi žena delala možu ob boku proti pritisku kapitala, da bi pa se, ko jo je kapital že osvojil, ne dala po njem ugonobiti, za to bi moral delavec zastaviti vse svoje moči, to storiti je njegova dolžnost.

Zato nujno priporočamo vsem našim tovarišem: organizirajte ženo, to zahteva čast naroda, čast delavskega telesa, ki ga razgrizuje nenasitni črv kapitalizma!

"Neodvislost".

riziranje ostalega članstva po članstvu v onem kraju, kjer se vrši kongres, kar bi se lahko dogajalo, ako bi tu veljalo načelo, da more glasovati vsak član osebno. Popolnoma izključen je tudi celo vsak poskus, da bi se morda v zadnjem trenutku v svrhu kakih osebnih ali podobnih aspiracij vtihotapilo večje število članstva, kajti društveno leto se zaključuje s koncem decembra in tedaj ustanovljeno število članstva je merodajno za zastopstvo na kongresu. Podružnice pošiljajo obenem z denarnimi prispevki do 20. vsakega meseca potom posebnih tiskovnih natančne izkaze o gibanju članstva "deželno izvrševalnemu odboru", ta pa zopet do 25. vsakega meseca "osrednjemu izvrševalnemu odboru", ki ima tako koncem leta natančen pregled o denarnem poslovanju vsake nižje organizacijske tvorbe posebej ter vseh skupaj, ravno tako pa tudi o vsem gibanju članstva. Tako je potem zagotovljen natančen red in izključena vsaka zloraba, stem pa gotovo tudi zasiguran napredek vsake posamezne organizacijske tvorbe in celega organizacijskega ustroja sploh.

Kakor torej že rečeno, pričakujemo do 15. novembra zadnji čas potrditve novih pravil in novega organizacijskega statuta, takoj nato pa je treba začeti s preorganizacijo. Zunanje podružnice so izjavile že vse, da se podvržejo novim glavnim pravilom in sprejmejo nova, novim glavnim pravilom prilagojena podružnična pravila. Izjavile so tudi, da sprejmejo nova pravila podpornih zakladov. Tam, kjer je pripravljeno vse za ustanovitev novih podružnic, se takoj vložijo pravila v potrditev, tako da bo preorganizacija v podružnicah izvedena do konca meseca decembra. V istem času se tudi ustanove "deželne organizacije" v Trstu, Puli, Gorici in Ljubljani, a koncem meseca januarja, ali v začetku meseca februarja se bo lahko vršil "I. letni kongres NDO", s čimer bo preorganizacija izvršena.

Trdno smo prepričani, da bo preorganizacija NDO, ki bo tesno združila vse narodno delavstvo naših jugoslovanskih pokrajin, v največjo korist vsemu našemu delavstvu, ki bo, tvoreče res impozantno armado, zanašajoč se na svojo zedinjeno moč lahko dosegalo uspehe, ki so mu danes, ko je raztreseno in razbito v organizacijske tvorbe skraj brez vsake zveze med seboj, nedosegljivi. Zato pa, narodno delavstvo, ako ti je samemu na tem, da se okrepiš, da zavzameš tisto mesto, ki ti gre po tvoji številnosti, po tvoji ustvarjalni sili, složno in odločno v svojo organizacijo, s to pa naprej k napredku in svobodi!

.. ZVEZA ..

JUGOSLOVANSKIH ŽELEZNIČARJEV. Gospodarske razmere železniških uslužbencev.

Tov. Vojna je nadaljeval:
Zakaj bi moral biti uslužbenec, ki izvršuje delo poduradnikovo, zakaj poduradnik, ki zavzema mesto uradnikovo, vedno prikovan na svoje dosežanje mesto. Zakaj ni mogoče, da bi se njegova praktična usposobljenost — pridobitev teoretičnega znanja ne ocenjevali po zaslugi! Kaka je je vendar to logika in kaka je posebno v tem, da se nočne doklade priznavajo vsem, samo ne prožnim in ogibalnim čuvajem in delavcem, ki izvršujejo nočno službo?
Poleg teh zahtev tudi nujno zahtevamo, da se končno enkrat urede postranski dohodki vlakovnega in strojnega osebja, da bi se pomnožila sistemizirana mesta in skrajšala službena doba pri eksekutivnem osebju na dobo 25, pri ostalem osebju pa na 30 let.

V nadaljnjem se je dotaknil poročevalce vprašanja uniformiranja vobče, posebno pa, kar zadeva čuvaje, potem zahteva, da se prizna poduradnikom pavšal namesto uniforme, in izpremembe nekaterih naslovov. Za vse službene kategorije se zahteva dveletni napredovalni rok po K 100. — in za poduradnike odprava plačilne stopnje s K 1300, tako se izvrši napredovanje takoj od K 1200 na K 1400.

Končno je poudarjal splošno zahtevo po zvišanju stanarine in nje izpremembo v "aktivitetno doklado", ki naj bi se uravnala enako, kakor pri ostalih državnih uslužbenih.

Končal je svoje poročilo s pozivom na celo češko javnost, da naj se živo zanima za narodno železničarstvo in mu vsestransko pomaga do zmage v njegovem upravičenem boju za zboljšanje njegovega položaja.

Pri tej točki dnevnega reda se je oglašila tudi cela vrsta drugih govornikov,

ki so obširno razpravljali o gospodarskih razmerah železniških uslužbencev. Med drugimi se je oglašil tudi predsednik Z. J. Ž. tov. Hochmüller in temeljito pojasnil razmere na jugu. Zahteve, ki jih je stavil v imenu Z. J. Ž., smo priobčili že v eni prejšnjih številkih, "Liga" jih je obenem z drugimi vzela v svoj program in jih bo skušala dovesti do izpolnitve z vsemi svojimi močmi.

Tako torej prihajamo k zadnjemu poročilu, poročilu o

Jezičkovnem vprašanju.

O tej točki dnevnega reda je poročal tov. poslanec Buřival. Ker je tov. Buřival o tem predmetu govoril že svoj čas na železničarskem shodu v Trstu, o katerem smo priobčili obširno poročilo, mislimo, da nam ni treba natančneje poročati o njegovem poročilu na kongresu "Lige", saj je bistveno govoril isto, kakor pa svoj čas v Trstu.

Po njegovem govoru se je sprejela soglasno resolucija, nanašajoča se na germanizacijo pri severozpadni železnici. Resolucija naših članov, katerim razmere pri tej železnici itak niso podrobnejše znane, ne bo zanimala v toliko, da bi jo priobčili doslovno. Končno pa se je sprejela še resolucija, s katero se na'aga vodstvom vseh v "Ligi" združenih organizacij, da z vsemi svojimi močmi delujejo na uresničenje na kongresu poudarjenih železničarskih zahtev. Resolucijo smo itak že priobčili v celoti.

Stem zaključujemo torej naše poročilo o kongresu "Lige", želeč edino le, da bi se "Ligi" v čim najkrajšem času posrečilo uresničiti na kongresu razvite načrte in tako priboriti slovenskemu železničarstvu pravice, ki mu gredo.

Socialno zavarovanje.

Dne 3. novembra 1908 je predložil minister Beck državnemu zboru zakonski načrt o socialnem zavarovanju. Ta zakon je gotovo najdalekosežnejšega pomena. Da bi se stvar čim prej uresničila, se je sklenilo, da razprava o tej zakonski predlogi ostane v permanenti (da se razpravlja o njej tudi v času, ko ne zboruje državni zbor). Izvolil se je v ta namen širši in ožji odsek izmed državnozbornih poslancev. Ožjemu odseku so bila določena predpovedovanja, predpredlogi, kar pa predlaga širji odsek, je podlaga za razpravo v poslanski zbornici.

Nas pred vsem zanima novi zakon, kolikor se nanaša na železniške uslužbence, kar je že lep čas predmet javnim razpravam in je bilo predmet razpravi tudi na kongresu "Lige" v Pragi. Ožji odsek je razpravljaval o zavarovanju proti nezgodam glede na železniške uslužbence že 15. oktobra t. l. Predlagal je, da bi se § 232 zakonskega načrta — po katerem naj se izplača renta v slučaju nezgode uslužbencem le tedaj, ako ne presega 100 odstotna renta 120 odstotnih uslužbenčevih dohodkov v dejanski službi — tikal uslužbencev, ki bi bili sprejeti v železniško službo še le potem, ko stopi ta zakon v veljavo.

Ta predlog je naravnost usodepoln, in zato naj se pobavimo ž njim nekoliko natančneje.

Da se je in zakaj se je zavarovanje proti nezgodam pri prometnih železniških uslužbenih tekem časa izkazalo nekoliko ugodnejše, kakor pa pri drugih strokah ljudskega dela, o tem se je mnogo govorilo in pisalo, a vzrok temu ugodnejšemu zavarovanju železniških uslužbencev je bil zgodovinski razvoj stvari.

Ko se je v letih 1891 do 1893 razpravljalo v državni zbornici o načrtu zakona o razširjenju zavarovanja proti nezgodam, so se mislili pritegati tudi železniški uslužbenci, s čimer bi bilo le-tem povsem odpadlo varstvo, katero so imeli v možnosti pritožbe v slučaju ponesrečenja pri prometu na podlagi zakona o poročstvu. Shod železniških uslužbencev na Dunaju je tedaj dal povod dr. Luegerju, da je predlagal, da naj bi se pustilo železniškim uslužbenim poleg obligatoričnega zavarovanja tudi še varstvo zakona o poročstvu.

Ta predlog, popolnoma protismiseln sam v sebi in podan le v svrhu demagogičnega uspeha (saj vendar zavarovanje proti nezgodam zasleduje načelo odprave neetičnega spora med delodajalcem in delojemalcem), popravljen po dr. Pattayju in umrlem dr. Kaizlu je bil potem povod ugodnejšemu zavarovanju proti nezgodam, kakor ga določa za železniškega uslužbenca člen VII. razširjevalnega zakona z dne 20. julija 1894, št. 168. drž. zak. Zgodilo se je to največ po zaslugi gosposke zbornice, ki je proti prvotnemu sklepu poslanske zbornice, ki je zavrgel Luegerjev predlog, sestavila sedanje besedilo člena VII., ki je bilo potem sprejeto tudi v poslanski zbornici. Za socialnega politika

je bilo to nesrečno krpanje zakona, a kaj se hoče, zgodilo se je.

Člen VII. je oprostil železniške uslužbence dolžnosti, da plačujejo prispevke za zavarovanje proti nezgodam (zakonski načrt o socialnem zavarovanju ustanovlja to za vse zavarovance), odpravil zanje omejitve letnih dohodkov na maksimum 2400 K. določil, da se morajo v letne dohodke, ki pridejo vpoštev pri izmeri rente, vračunati tudi postranski dohodki, t. j. urnine, kilometrine (kar je liberalna praksa razširila tudi na dijete, ako niso kakor prvi dve vrsti postranskih dohodkov akordna mezda ali vračilo izdatkov), in razširil tudi za one, ki dobivajo odškodnine za nezgode na podlagi zakona o poročstvu (nezgode pri prometu tvorijo 40% vseh nezgod) za polovico in kar zadeva rente zaostalih, za dve tretjini. Tako se je napravila v železniškem zavarovanju proti nezgodam nerazumljiva razlika med pravicami uslužbencev, katere je dohitela nezgoda "pri prometu", in med onimi, ki jih je doletela nezgoda sicer v službi, toda ne v prometni.

Nedvomno je, da so zakonodajalci imeli pod pojmom "nezgoda pri prometu" v mislih nezgode pri trčenju vlakov ali podobnih dalekosežnih katastrofah. Vendar pa se niso pobrigali za natančno definicijo pojma, tako da se dandanes s polno pravico smatra za nezgodo pri prometu vsaka nezgoda, katere vzrok ali kraj vzroka je tudi le od daleč v zvezi z elementarno silo lokomotive. Kake posledice ima po takem tolmačenju v zakonu izvajana praksa, pokažemo s primerom.

Skladiščni delavec naklada tovorno blago na voz, s katerim je spojena premikajoča lokomotiva. Recimo, da si delavec z nesrečnim padcem zlomi nekoliko reber in postane tako popolnoma nesposoben za vsako delo. Ako je imel ta delavec letnih dohodkov 1600 K, se mu izmeri renta za nezgodo v visokosti 1440 K letno. Njegov tovariš z istimi letnimi dohodki, ki ga je doletela enaka nezgoda, toda v času, ko voz, ki ga je nakladal, ni bil spojen z lokomotivo, pa dobi le 960 K letne rente, torej 480 K manj. Oddaljenejši vzrok temu, da drugi nesrečnež dobi celo tretjino manj, kakor prvi, je pač to, ker bi imel prvi v času, ko je že stopil v veljavo zakon o poročstvu, v smislu zakona o poročstvu pravico tožiti železnico, drugi pa ne.

Ako bi prvi umrl vsled nezgode in zapustil vdovo, dobi vdova 600 K rente; žena drugega pa samo 320 K. Na prvi pogled uvidi tu vsak, da gre tu za kričavo krivico za drugega, da gre tu za pojav, ki tvori v socialnem zakonu veliko nesoglasje. Kaj bi bila torej dolžnost naših ljudskih zastopnikov? Da bi ob priliki pravzaprave o novem zakonu predlagali, da se mora na vsak način odpraviti to nenaravno razlikovanje! Odpraviti pa se more to z zvišanjem rente za nezgode pri obratu na višino rent za nezgode pri prometu. Pravice vdov in sirot bi pa v splošnem morale ostati take, kakor določa isti člen, namreč tretjina oziroma četrtnina moževih (očetovih) dohodkov.

Krivica, o kateri smo govorili, se pa še povečuje stem, da imajo pravico do 90 odstotne rente v glavnem uslužbenih z večjimi postranskimi dohodki katerih se jim 90% vstete v rento. Pravico do 60 odstotne rente imajo uslužbenci brez postranskih dohodkov (v skladiščih, delavnicah in na progi), ki se pa morajo zadovoljiti s smešno nizkimi rentami. In sedaj se vprašamo: Ali ni to kraj največje bolečine na našem telesu? Ali ni tu treba najkorenitejših operacij? Prepričani smo, da bi vlada lahko prenesla 90 odstotno rento za nezgode za vse uslužbence. Toda ni ga bilo poslanca v pododseku, ki bi bil predlagal to!

Toda še je čas. Te dni ima svojo sejo plenarni odsek, kamor spada naš predlog. Po našem mnenju je predlog ožjega odsaka neizvršljiv. Če je dosežani položaj socialen, naj obvelja tudi za naše naslednike, če je pa nesocialen, naj se popravi! Vstete rente v penziji se je z mnogo strani odobraval. Mi je odklanjamo, ker ne pustimo, da bi postal kdo po pricah najnižjih. Ako bi pa dala poslanska zbornica 90 odstotno rento za vse, potem bi mogli sprejeti kompromis, toda popolnoma drugače, kakor si ga pa mislijo gospodje v pododseku. Odločno pa se mora braniti načelo, da se renta ne vsteva, če izpašajo dohodki iz provizije manj kot 3600 K, in da se more vsteti, ako gre za višje dohodke.

To bi bila pametna socialna politika. Sedaj je čas, da se z vsemi svojimi močmi zavzamemo za naše upravičene zahteve, in je tudi sveta naša dolžnost, da to storimo ako nočemo, da bi nas kletlo naše potomstvo!

zjž— Ali so to železničarji? Tako lahko vpraša vsak, ki prečita sledeči dopis: Dne 14. septembra zjutraj sta vstopila na vrdeški postaji v vlak št. 17 dva železničarja. Komaj ju zagleda sprevodnik, že skoči k njima in ju začne zmerjati, češ ker nista pozdravila vlakodroje. Ko sta mu onadva odgovorila, da sploh nista videla vlakodroje, je zakričal nad njima, da ju bo naznanil in naučil discipline. Onadva sta mu vedno odgovarjala, da ne moreta pozdravljati človeka, ki ga ne vidita, in med tem je vlak prispel že na državni kolodvor v Trstu. Čudno pri celi stvari je pa to, da je oni sprevodnik-učitelj spodobnosti in discipline potem popolnoma pozabil izvršiti svojo grožnjo. Prej je s strahovito hitrico zapisaval imeni onih dveh železničarjev, potem pa mu je menda burja odnesla ovadbo. Pač pa je skušal škodovati „nediscipliniranima“ železničarima škodovati stem, da je govoril napram drugim želez. da onadva nista imela voznih listkov. Čudno! Mož ima res slabe možgane! Na Verdeli je pregledal listek, v Rocolu pa je že govoril, da jih nista imela. Pa ne da bi mu bila odnesla burja tudi pamet in spomin! Po vsem tem pač res lahko vprašamo, ali so taki oblastneži res še železničarji? To naj bi bila kolegijsnost, ki naj vlada med uslužbenci istega podjetja! Fej! Rečemo le še, da homo takim petelinčkom tako temeljito povezali grebene, da bodo pomnili vedno, kdaj so stresali svojo sirovost na naših železničarjih.

zjž— Izpodletelo jima je. Dne 24. oktobra zvečer sta vstopila v vlak št. 15 na Vrdele dva železničarja, uslužbena pri sv. Andreju. Komaj vstopita, že je bil pri njih sprevodnik, ki je začel kričati nad njima, da sta pustila vrata odprta, vsled česar se je razlo steklo. Trdila sta, da sta vrata zaprla, a oni je zopet kričal, da ju je sam videl, da sta pustila vrata odprta. Ker njegovo sirovo kričanje ni izdalo, je šel še po drugega sprevodnika, nakar sta oba začela vpiti, da bodeta ovadila onadva, da bodeta morala plačati steklo, češ da steklo do Vrdele ni bilo razbito. Vnel se je nato resen prepir med vsemi štirimi, tako da je n ki potnik, ki se je vozil v vozu, začuden vprašal, kaj je povod prepira. Ko so mu povedali, zakaj gre, je pojasnil, da je steklo počilo in se razsulo med postajama Repentabor in Opčine. Ko sta tako sprevodnika videla, da so se tudi njune lažnjive trditve razsule v nič, sta ju hitro odkurila. Tu se pač vidi, kako nekateri železničarji v svoji socialno demokratični zagrizenosti skušajo na vse mogoče načine oškodovati slovenskega železničarja. Grdobija je to, da si grše ni mogoče misliti. Toda svaka sila do vremena — prišel bo čas, ko se bodo vse te grdobije same maščevale na njih samih. In ta čas ni več daleč!

zjž— Slike o kongresu „Lige“ se dobivajo po K 2 — pri centrali Z. J. Ž. Kakor smo že poročali, je dobili dve vrsti slik. Kdor želi imeti eno ali drugo sliko, naj se takoj zgleda pri centrali Z. J. Ž. in obenem pošlje tudi znesek za slike. Vse kako pričakujemo, da si bodo slike nabavili vsi udeležniki kongresa.

zjž— Zahvala. Podpisani član podružnice Z. J. Ž. „Sežana“ sem prejel v slučaju svoje boleznici od centrale Z. J. Ž. znatno podporo v znesku K 50 17, za katero se najpriserčneje zahvaljujem. Obenem pa v znak hvaležnosti darujem podružnici Z. J. Ž. „Sežana“ K 3 — v društvene namene.

Sežana, dne 23. okt. 1910.

J. Kariž,
postani delavec.

zjž— Podružnica Z. J. Ž. — „Sežana“ nam javlja, da je sklenil njen odbor v svoji zadnji seji, da priredi v predpustnem času veliko veselico, s katero hoče pokazati javnosti solidarnost med narodnim železničarstvom v Sežani in okolici. Vsekako je pričakovati, kakor že sedaj kaže veliko zanimanje za stvar med našim železničarstvom, da bo ta veselica uspela kar najsijajnejše.

zjž— Podružnica Z. J. Ž. — „Gorica“. Člani Z. J. Ž. v Gorici naj se obrnejo v društvenih zadevah vsakokrat na predsednika podružnice Z. J. Ž. v Gorici tovariša Linghofa.

zjž— Z državnega kolodvora v Trstu nam pišejo: Jako čuden možakar je naš general voznih čistilcev. Njegova ekselencija Halm. Mož je na eni strani strahovito visok, komaj bi bilo, da

bi človek nosil lestvico seboj, da bi mogel do n'ega, na drugi strani je pa tako zelo nizek, da bi menda najrajši od svojih delavcev „pobiral uši“, dasiravno pa je na drugem kraju zopet tako zelo nevošljiv, da ne privoščiti ubogemu delavcu niti onih bornih 3 kronic, ki jih zasluži na dan, in bi mu še tiste rad odjedel, če bi le mogel. Svetujemo temu človeku, naj neha, in sicer takoj, s svojim pritiskom na delavstvo, kajti sicer smo takoj pripravljeni namazati ga s takim mazilom, da ne bodo samo izginile „uši“, temveč tudi on sam. Za vzgled naj si vzame onega prosulega „koruznega mojstra“ in pazi naj, da se mu prav v kratkem ne prigodi kaj enakega, kakor se je zgodilo onemu!

Domače vesti.

d. — Uslužbenstvo c. kr. javnih skladišč v Trstu pozivljamo, da se udeleži v čim največjem številu velikega javnega shoda, ki se vrši v nedeljo, dne 30. t. m. ob 10. uri dopoludne v dvorani gostilne pri „Breskvi“ na Belvederju št. 8. Na dnevnem redu so, kakor naznanjamo na drugem mestu, zelo važne točke, ki morajo zanimati vsakega uslužbenca c. kr. javnih skladišč, pa naj bo nameščen provizorično, ali pa stalno. Razmere v prosti luki so se v zadnjem času nekako čudno spremenile. Med delavstvom vlada nekako nezadovoljstvo, ki ima svoj vir pred vsem v onem znanem cincanju uprave c. kr. javnih skladišč, ki danes obljublja vse mogoče, jutri pa zopet noče vedeti prav ničesar o svojih obljubah. So pa tudi še druge stvari, o katerih je treba izpregovoriti resno besedo, katero si pa prihranimo za javni shod. Rečemo danes le toliko: čas je ugoden, in če bo delavstvo znalo uporabiti to ugodno priitko, si je lahko svesto ugodnega uspeha. Pozivljamo torej uslužbenstvo c. kr. javnih skladišč, zlasti pa še provizorično nameščene uslužbence, da se shoda res udeleže v takem številu, da bo shod izraz splošnega mnenja delavstva c. kr. javnih skladišč. V nedeljo, dne 30. oktobra, torej vse na shod!

d. — Argentinsko meso. Ne vemo, če je delavstvo v naši državi že katerikrat dobilo od vlade kako stvar, ki bi se le oddaleč približevala popolnosti, kaj šele, da bi bila v resnici popolna. Kakor je bilo doslej, tako bo menda ostalo tudi v prihodnje. Akcija proti vsesplošni draginji je zavzela v zadnjem času tak obseg, da se vlada nikakor več ni mogla ustavljati splošnim zahtevam delavstva in drugih pod vso težo vedno naraščajoče draginje komaj še dihaajočih ljudskih slojev in dovolila je uvoz argentinskega mesa. Toda kakor je pri nas že vse polovičarsko, kakor je že stara navada pri nas, da se prišiva le krpa na krpo, ne pa da bi se napravilo kaj novega, dobrega, tako je tudi z argentinskim mesom. Vlada je dovolila, da se sme upeljati le nekaj tisoč kilogramov — „za poskušnjo“. In ta „poskušnja“ je pokazala, saj je vlada hotela imeti tako, da se stvar ne obnese. V Trstu so na primer dali razprodajo onih 1000 kilogramov argentinskega mesa enemu samemu mesarju, ljudstvo se je kar trlo okrog mesnice, se pretepalo in suvalo, bilo je celo nesreč, in vse to za meso, ki ni skoraj čisto nič cenejše, kakor pa domače meso. Na Dunaju se je vpeljalo 25000 kg argentinskega mesa in prodajalo se je po povprečni ceni 1 25 K, v Trstu pa približno 20 stotnik dražje. Tu stojimo zopet pred starim nerazumljivim dejstvom, da so živila, ki prihajajo iz Trsta na Dunaj, na Dunaju cenejša, kakor pa v Trstu. Ako v splošnem promatramo postopanje vlade v tej zadevi, vidimo, da vlada nima niti najmanjše volje, ugoditi zahtevam ljudstva po znižanju cen živilom. Kako naj dobiva ljudstvo argentinsko meso po nizki ceni, ko vlada ne odpravi carine na uvoz, ko je treba za vsak kilogram uvoženega mesa plačati 30 stotink carine in 10 vinarjev državne in občinske užitnine. Ako hoče vlada pomagati ljudstvu, mora pred vsem odpraviti carino na uvoz argentinskega mesa. In kaj tudi pomaga n. pr. 1000 kg mesa za Trst! Delavstvo niti ni prišlo do njega, saj ga je pograbila gospoda, da „ga poskusi“. Na Dunaju je baje prišlo na vsakega mesarja 6 kg mesa, oziroma še manj. Res, naravnost smešno, kako se pri nas skrbi za stradajoče ljudstvo, kako se rešujejo najvitalnejša vprašanja najširših ljudskih mas. O stvari bomo izpregovorili še obširnejše prihodnjič.

d. — Proti naraščajoči draginji. Narodna delavska organizacija v Gorici sklicuje na nedeljo, dne 30. t. m. ob 9. uri in pol dopoludne javen shod v Trgovskem domu v Gorici z edino točko dnevnega reda: Naraščajoča draginja. V krogih NDO se je že mnogo govorilo in pisalo o tem vedno naraščajočem zlu, ki vedno bolj in bolj tlači pred vsem delavske sloje, in z največjim veseljem pozdravljamo korak NDO v Gorici da se tudi ona pridruži splošni protidraginjski akciji. Zato pozivljamo pred vsem narodno delavstvo v Gorici in okolici, da udeleži shoda v čim največjem številu, da poagitira za udeležbo na shodu zlasti med ženstvom, ki najbolj občuti pritisk draginje. Vsekako pričakujemo, da bo udeležba na shodu pokazala največje zanimanje za stvar, ki je danes najaktuelnejša za vsakogar, ki si ali z delom svojih rok ali pa tudi svojega uma služi svoj vsakdanji, sedaj tako dragi kruh.

d. — Gledališče, posebno pa še narodno gledališče je institucija, ki veljaj pred vsem vzgoji in izobrazbi naroda. Ta vzvišeni namen so imeli gotovo tudi tisti možje, ki so ustanovili narodno gledališče v Trstu. Da pa more narodno gledališče dosežati ta svoj namen, posebno pa še v času, ko mu manjka na vseh koncih in krajih vsega, ko je treba šele probujati v narodu zanimanje za ta način narodne vzgoje in izobrazbe, ko je treba ljudstvo šele navajati k posetu narodnega gledališča, kratkomalo, ko je narodnemu gledališču na eni strani tako nujno potrebna najizdatnejša reklama, na drugi strani pa tudi nepristranska, resna, poštena, stvarna kritika, katere namen je odprava vsakojakih uspeh kvarečih pomankljivosti, v takem času, ob takih razmerah je pač treba, da ima odbor „Dramatičnega društva“, ki

si je nadel vodstvo gledališča, oči odprte in da strogo pazi nato, da ne bi se dogajali taki škandalozni slučaj, da ne bi se dogajale take krute žalitve časnikaarstva, kakor se je to dogodilo med predstavo v nedeljo zvečer. Ne bomo razpravljali o dogodku samem, saj se je zgodil ob odprtem odru, vpricho celega gledališča, torej dovolj javno, da tudi javno izpregovorimo o stvari, in to tembolj, ker ta slučaj ni edin v zgodovini našega mladega gledališča, temveč se ponavlja leto za letom. Včeraj se je dogodilo isto zastopniku tega, danes onega, jutri pa tretjega lista. Zato tembolj pada odgovornost za take žalitve na odbor, ne pa na dotične nameščence, ker se odbor vkljub opetovanim slučajem ni dal izmodrti in po vseh teh slučajih še ni našel povoda, da bi poučil svoje nameščence o vlnudnosti in dostojnosti napram občinstvu, in rečemo kar naravnost, tudi napram časnikarstvu.

Prostih v topnic, ki jih dobivajo uredništva, menda vendar „Dramatično društvo“ ne bo smatralo za nekako miloščino napram časnikarstvu, saj se menda vendar zaveda položaja gledališča napram časnikarstvu in časništvu. Uredništvo našega lista z ozirom na nedeljski dogodek s primerno hvaležnostjo odklanja nadaljno „miloščino“ proste vstopnice in edine le želi, da bi bil ta dogodek — v prospah dobre stvari našega narodnega gledališča — zadnji svoje vrste.

Uredništvo „Narodnega delavca“.

d. — Sestanek članov NDO. v Solkanu se vrši, kakor smo že naznanili v zadnji številki našega lista, v soboto, dne 29. t. m. zvečer. Natančnejši čas in kraj določi krajevno vodstvo samo. Na sestanku se bodo prečitala in raztolmačila podružnična pravila in pravila podpornih zakladov

CENE ZMERNE. TELEFON 16-83

Na obroke

Velika zaloga izdelanih oblek

Velika izbira zimskih oblek za gospode in dečke, sukenj, pavrnikov kratkih ter dolgih kožuhov vseh kakovosti. — Specijaliteti v veznji.

Adolf Kosterl, ul. S. Giovanni 16, I. n.
zraven „BUFRET AUTOMATICO“

POZOR! Skladišče ni v pritličju, ampak v prvem nadstropju. POZOR! Skladišče ni v pritličju, ampak v prvem nadstropju.

Sprejemajo se naročila po meri. Velika izbira volnene bлага.

Novo pogrebno podjetje

se je preselilo v Corso št. 49. (vogal Trg Goldoni).
Zaloga oprave ulica Massimo D'Azeglio št. 18.

Priraja pogrebe od najprostejše do najelegantnejše vrste v odprti, kakor tudi v s kristalom zaprtih vozovih.

Ima bogato zalogo vseh potrebščin za mrliče, kakor: kovinaste in lepo okrašene lesene rakve; čevlje, vence in umetnih cvetlic, kovine, porcelana in perl.

Bogata zaloga: VOŠČENE SVEČE. Cene nizke, da se ni bati konkurence.

Za slučaj potrebe se uljudno priporočajo

Telefon št. 1402 HENRICH STIBELJ in drugi.

Največja slovenska manifakturna trgovina v Trstu.

Križmančič & Breščak

ulica Nuova št. 37.

V zalogi se nahaja velkanska izbira vsakovrstnega modernega blaga, za spomlad in leto, moške in ženske obleke, raznovrstno perilo, preproge zavese itd. Velikanska izbira vsakovrsne drobnarije, za šivilje in krojače vse po najnižjih konkurenčnih cenah.

Udom N. D. d. dajeva 10% popusta

Priloroča se kot Slovenca slav. občinstvu za najobilnejši obisk.

Konsumna zadruga N. D. O.

Prodajalne: ulica Bosco 17. II. ul. Miramare
:: Telefon: št. 23-21. :: III. v Škednju.

Člani dobiček tega Vašega prvega go
spodarskega podjetja je namenjen le
vam in Vaši sveti stvari!

NDO. Takoj nato se vložijo pravila v potrditev vladi, tako da je z vsoto gotovostjo pričakovati, da bo proti koncu prihodnjega meseca v Solkanu že d. lovala samosta na, lepo se razvijajoča podružnica NDO. Pozivljamo torej prijetne člane, da se udeležijo sestanka v polnem številu.

d. — **Odbor "krjevine skupine NDO sv. Marko—sv. Andrej"** naznanja, da je v svoji seji z dne 22. t. m. napovedani II. koncert dne 6. nov. t. v "Nar. domu" pri sv. Ivanu zaradi nepričakovanih zaprek sklenil preložiti na nedoločen čas.

d. — **Shod NDO v Škedenju** Z ozirom nato, da je politično društvo "Elinost" sklicalo za jutri, dne 29. t. m., zvečer v Škedenju javen shod v zadevi ljudskega šteta, se vrši shod NDO z že naznanjenim dnevnim red in takoj po shodu političnega društva, ki se vrši v istih prostorih, kakor shod NDO, t. j. v prostorih "Gospodarskega društva". Vabimo torej tovariše delavce, da se udeležijo tega shoda v čim največjem številu.

d. — **Z Voloskega** nam pišejo, da se je tamkaj začelo kar na živahnije gibanje med narodnim delavstvom, ki se hoče organizirati v najkrajšem času. Vršilo se je že več zaupnih sestankov, na katerih se je delavstvo z navdušenjem izjavilo za ustanovitev podružnice Narodne delavske organizacije. Priprave so dozorele že tako daleč, da se prav v kratkem vrši sestanek, na katerem se sestavijo podružnična pravila, ki se potem predložijo oblasti v potrditev. Tako je torej upati, da se bo koncem meseca novembra, ali pa v začetku decembra ustanovila v Voloskem podružnica NDO, ki obeta najboljše uspehe. Le krepko naprej!

Organizacijske zadeve!

o. **Društveni shod NDO** se vrši v soboto, dne 29. t. m., točno ob 8. uri zvečer v prostorih "Gospodarskega društva" v Škedenju. Na dnevnem redu je točka: razmere v škedenjskih plavžih in razne druge organizacijske zadeve. Opozorjamo tovariše v Škedenju na ta velevažni shod in jih pozivljamo, da se udeležijo shoda v čim najobilnejšem številu, in to tembolj, ker bo na shodu tudi razgovor o tem, kako urediti izobraževalno delo za škedenjsko delavstvo v bližajočih se zimskih mesecih.

o. — **Krajevna skupina sv. Marko—sv. Andrej** sklicuje v soboto, dne 5. novembra t. l. v prostorih NDO pri sv. Jakobu (Campo S. Giacomo 5, 1.) redni občni zbor. Dnevni red: 1. poročilo tajnika; 2. poročilo blagajnika; 3. volitev novega odbora odbora; 4. slučajnosti.

o. — **Skupina sv. Marko—sv. Andrej** Podpisani vlijudno vabim vse tovariše odbornike v soboto, dne 29. t. m., ob 8. uri zvečer na redno sejo v prostore pri sv. Jakobu.

Rudolf Pregarc, predsednik.

DAROVI.

Za **podporni zaklad NDO** je nabral tov. Josip Bizjak na občnem zboru tržaške "Konsumne zadruge NDO" K 707. — Za "Narodnega Delavca" je daroval tov. Fran Vrabc K 80.

Iz Pule.

p. — **Pitanje skupoce i naši "internacionalci"**. U nedjelju obdržavali su naši "internacionalci" skupštinu protiv skupoce, nu kao obično glavni predmet njihovih govora bili su napadaji na našu N. R. O. Nijesu im po volji ni naše skupštine ni naša akcija, nije im pravo, da smo mi ustali protiv onoga, što nas tišti. Ta i kako bi. Oni su si uzeli monopol za sve, što se radnika tiče pak hoće da imaju i monopol — glada. Mi bi im to rado priuštiti, bi i bili sretni, kad bi glad bio specijalitet samo za "internacionalce", nu sudeći po njihovim vodjama oni se na to ne bi imali tužiti. Napadajima na N. R. O. oni nam prave samo reklamu, te mi sa svim njihovim napadajima dnevno napredujemo, tako da ove godine imamo preko 420 novo upisanih članova. Zato ih molimo

neka nastave, da još prije konca godine budemo mogli konstatirati, da smo 1000 članova prošli.

p. — **Predavanje u "N. R. O."**. U četrtak, dne 27. ov. mj. bilo je u N. R. O. predavanje o koleri, koje je držao dr. Letis. Predavanje je bilo izvanredno dobro posjećeno, te je predavač popularno razložio narav kužnih bolesti, kako postaje kolera, sredstva kojima se imamo od nje čuvati i. t. d. Predavač je bio nagradjen burnim pljeskom.

p. — **Popis pučanstva**. Buduć se početkom buduće godine ima obaviti popis pučanstva, koji je od velike važnosti za obćeniti narodni život, to se je u Puli ustanovio odbor, koji si je preuzeo tešku zadaću, da poduzme na vrijeme sve priprave, kako bi u gradu u istinu odskočio faktični broj našeg naroda. Buduć je u Puli naš narod skoro izključivo radničkog staleža, to je dužnost svih naših drugova, da upozore i upute svoje drugove na značenje i važnost popisa. Odbor će obdržavati više predielnih sastanaka, za nedjelju pak dne 6. ov. mj. saziva veliku javnu skupštinu u "Narodnom domu", na koju će doći narodni zastopnici dr. M. Laginja (ako bude do tad ozdravio), dr. Zuccon i dr. Kurelić. Upozoravamo drugove, da za skupštinu agitiraju!

p. — **Puljski socijal. demokratski zastupnik dr. Ritossa**. "Internacionalci", osobito "jugoslavenski socijalni demokrati" često kritiziraju, da naši zastupnici ne polažu račun o svom djelovanju. Mi naše zastupnike braniti nećemo, već upozoravamo internacionalce, da malo bolje prate novine. Dozvoliti ćemo si pako pitanje: Što je s njihovim zastupnikom dr. Ritossom. Taj je zastupnik Pule, morao bi predstavljati proletarijat a kad tamo on nije dao znaka života o sebi. U saboru je do sada mudro šutio, a među izbornicima se nije još pokazao. Njega, njega neka pozovu, da ako ne može o svom radu, barem o situaciji izvjesti.

p. — **Pučka knjižnica** otvorena je svaki utorak od 6. do 7. i pet-ak od 7. do 8. na večer u prostorijama N. R. O. Upozoravamo drugove, da se obilno njome posluže. Do sada je stavljeno na raspolaganje članovima preko 400 knjiga, a netom bude sredstava za daljnje vezanje, staviti će se još preko 400, koje su već nabavljene.

Odgovorni urednik: STEFAN KOS.
Lastnica in izdajateljica: NARODNA DELAVSKA ORGANIZACIJA v Trstu.
Tiska: TISKARNA "EDINOST" v Trstu.

Književne novosti:

GREGORČIČ: **Poezije**, zv. IV. . . . . K 3-20
vezano " 2-20
GOVEKAR: **"D bra gospodinja"**,
gospodarska knjiga za naše mlade
gospodinjice, vezano . . . . . " 2-80
Štir: **ruske silke** " povesti . . . . . " -60
BENEŠ: **"Brodskovski odvetnik"** 1-50
Kip Gregorčiča . . . . . " 4-

Vsakovrstne mašne knjige po raznih cenah.

NOVOST! NOVOST!
Nakiti za dvorane in vrste pri zabavah

v belo-modro-rudečih barvah, komad po 4 metre dolg stane po 40, 50, 60 in 80 vinarjev.

Vse te knjige, papir in potrebščine se dobivajo v

Josip Gorenjec

Trst, Via della Caserma 16.

Članom N. D. O. pozor

Po služite se vsi ur in zlatanine

ulica del Rivo 26

Alojz Povh

Velika zaloga žepnih in stenskih ur ter vsakovrstne zlatanine. Izvršuje vsako popravo, ter jamči za 2 leti.

Članom N. D. O. so znžane cene.

Slovensko podjetje!

**Popolnoma prenovljena
Gostilna članov N. D. O.
(Hinko Kosič)**

Trst, ulica Carradori in Ghega
(blizu južnega kolodvora)

se priporoča slavnemu občinstvu. Pristni kraški teran, vipavsko, istersko in dalmatinsko vino. Češko budjeviško pivo. Izvrstna kuhinja.

Josip Stolf mizarski mojster
TRST, ulica Belvedere št. 8. izdeluje vsakovrstna mizarska dela

Podpisani priporoča sl. občinstvu svojo

žganjarno
ulica Petronio številka 1.

A. B.

Filip Ivanišević
: zaloga dalmatinskega vina :
lastni pridelak v Jesenicah pri Omlšu
v ulici Valdirivo 17 (Telefon 1405)
v kateri prodaja na malo in veliko. — Nadalje priporoča slav. občinstvu svoje gostilne "All'Adria" ul. Nuova št. 11 in "Al fratelli dalmati" ulice Zudee che št. 8 v katerih toči svoja vina I. vrst

Zaloga likerjev v sodčkih in butiljkah

Jakob Perhanc

TRST — Via delle Aoque — TRST

Veliki izbor vsakovrstnih najfinjših in starih vin v buteljkah. Postrežba točna. Cene zmerno. Se priporoča svojim rojakom za naročbe bo listi na debelo ali na drobno za razne slavnosti, poroke, krste, družinska pogoščenja itd. Za početni čas se priporoča malinovec in tamarindo.

Popisani naznanja sl. občinstvu, da je prevzel

pekarno in sladščičarno

ul. Molin Grande št. 9.

kjer ima na razpolago trikrat na dan svež kruh in razne sladščice, potice itd.

Udani **Josip Taučar**

Vsi Slovenci v slovensko trgovino!

V. DOBAUSCHEK

TRST - ulica Giosuè Carducci 11. - TRST

Omenjena tvrdka si dovoljuje naznaniti cenjenim odjemalcem kakor sl. občinstvu da ima popolno zalogo najnovejšega jesenskega in zimskega blaga.

Bogata izbira oblek za moške in dečke zimskih sukenj (Palto, Ulsker, Raglan) površnikov, zimskih jopičev, jopičev, telovnikov, hlač, kostumov, sukenj za dečke, nepremojljive pelerine i. dr.

Nadalje ima veliko izbiro perila, kakor srajce, spodnje hlače, jopice, nogavice, ovratnike, zap- stnice, kravate, čepice, dežnike, i. t. d.

Velika izbira pralnih hlač lastnega izdelka za delavce, monture modre, rujave in rumene, za kov.če, strojevodje in mehaniste.

Zgotovljajo se moške obleke po meri v lastni krojačnici.

Postrežba točna in solidna in cene jako nizke

Priporočajoč se za blagohotno naklonjenost.

udani

V. DOBAUSCHEK.

AUSTRO-AMERIKANA - TRST

Redna brzoplovba mej Trstom, Italijo, Grško, Severno in Južno Ameriko.

Prvi odhodi iz Trsta:

5 novembra parnik "Alice" Novi-York via Patrasso-Palermo

10 novembra parnik "Atlanta" v Buenos-Aires via Almeria-Las Palmas.

Veliki transauantski parniki z dvojnimi vijakom, preskrojljeni z obširnimi in luksoznimi

inštalacijami, za potnike I. in II. razreda. — Marconijev brzojav.

Za informacije se je oglašiti pri ravnateljstvu v Trstu, ulica Molin Piccolo št. 2. ali

pa h kateremu si bodi agentu ali korespondentu družbe.

Cene nizke M. AITE brez konkurence

Velika zaloga z manifakturnim blagom
ulica Nuova št. 36, vogal ul. S. Lazzaro, s podružnico ul. S. Lazzaro 5.

V obeh prodajalnicah dobiva se razno blago boljše kakovosti in najmodernejše iz prvih tovarn, posebno pa snovi za moške in ženske obleke, srajce, ovratnike, ovratnice, tudi vel kanska izbira platnega in bombažnega blaga, prtov in prticev ter vsake vrste perila tudi iz bombaža, ali platna. Velki izbor vsakovrstnih odev, kakor tudi koltri lastnega izdelka. Pletenike, svilenine, raznovrstni okraski za šivilje in kitničarke. VELIKANSKI IZBOR SNOVI ZA NARODNE ZASTAVE IN DRUŠTVENE ZNAKE.

Kupljeno blago, katero slučajno ni ugajalo, se zamenja ali pa se denar vrne brez nikakih zadržkov. Poskusiti in se prepričati

-- JADRANSKA BANKA v TRSTU --

Via della Cassa di Risparmio št. 5 (lastno poslopije).

KUJUJE IN PRODAJA

VREDNOSTNE PAPIRJE
(RENTE, OBLIGACIJE, ZASTAVNA PISMA,
PRIJORITETE, DELNICE, SREČKE i. t. d.)

Eskompt menic in inkaso, borzna naročila

SAFE-DEPOSITS

Promese k vsem žrebanjem. — Zavarovanje srečk.

Menjalnica

4 1/4 0
— VLOGE NA KNJIŽICE
— TEKOČI IN ŽIRO RAČUN —
VLOŽENI DENAR OBRESTUJE

SE OD DNE VLOGE DO DNE VDIGA. : : :
STAVBNI KREDITI - KREDITI PROTI
DOKUMENTOM VKRCAJKA. — — —

Uradne ure: 9 — 12., 2-30 — 5.30. — Brzjavlj.: "JADRANSKA" — Trst. — Telefon: 1463 in 973.